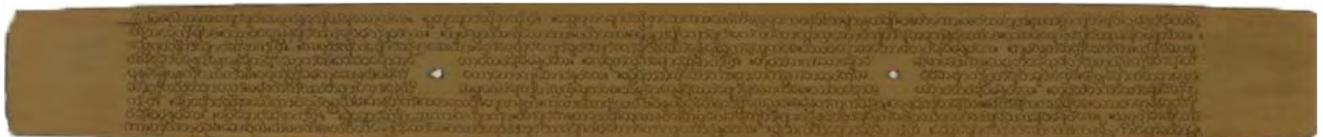

Myanmar Traditional Medicine on Palm-leaf Manuscripts Collected in Universities' Central Library

DAW YU YU TIN
CHIEF LIBRARIAN
UNIVERSITIES' CENTRAL LIBRARY

Introduction

At the eras of birth of Myanmar Traditional medicine, Bagan and Tagaung, Myanmar used Palm-leaf and Parabaik Manuscripts to document medicinal matters. Myanmar traditional Medicine treatise appeared along with the historical development of eras and all the written and translated medicine treatises were documented in (manuscript) Palm-leaf and Parabaik manuscripts. Those manuscripts can be classified into myin ni, myin net, myin phyu, kyan sit, shwe pane and etc. Medicinal treatises can be found in all these kinds of Pay.

At present time, in this world, there may be two kinds of Medicine. One is traditional and the other is modern medicine. In other words it can be called Western medicine and Oriental medicine. Whereas Western medicine is called Pathi and Oriental medicine is called (*Ayurvedic*). Myanmar traditional medicine developed from Oriental medicine (*Ayurvedic*).

In Myanmar, there developed about four kinds of medicinal studies. They are:

1. Beindaw or Ayurvedic, medicinal studies
2. Abhidhama medicinal studies based on the Buddhist Abhidhama
3. Astrological medicinal studies
4. Payawga medicine (paranormal medicine)

Every civilized nation has their own races, ancient culture, literature heritage and they are preserved and stored with reverence and esteem. So also, one of the largest academic library of Myanmar, Universities' Central Library collects and preserves ancient manuscripts as a national heritages treasure. We do it as duty of national cause.

Objective

This small research paper is intended to provide information about rare and antique Myanmar traditional medicine manuscripts collected in Universities' Central Library, Yangon, Myanmar. The data, information and knowledge of ancient Myanmar traditional medicine will be classified, and made easy to convey them to Myanmar traditional medicine physicians, Western medics, amateurs of traditional medicine, researchers of Myanmar traditional medicine, scholar from traditional medicine field. These medicine and therapy manuscript and belong to Myanmar Royalty, written and compiled by ancient *Sanghas* and Lay persons. It will also be beneficial for the students, scholars of institute of Myanmar Traditional medicine and those who interested in traditional medicine.

Scope

In Universities of Central Library, the number of collected palm-leaves are over 15000. They are collected by buying and as received from contribution. Among the collected palm-leaves, there include valuable antique treatises such as Pitaka Pali texts, a word for word translation of Pali text (*Nisaya*), texts related to Pitaka Pali, traditional astrological treatises, traditional astronomical treatises, and traditional law books. Among the medicinal

treatises, some are completed with covers, number of sheets, completed year, introduction, and conclusion. Some are not completed as expressed above. Some of the medicinal treatises have been already printed. The paper analyzed some of the traditional medicinal Pay from UCL.

Arrangement of the Research Paper

This paper is done on only 12 parabaik (Traditional medical treatises) selected from the collection of Universities Central Library as best and perfect ones. Topic of canalized treatises are arranged alphabetically. Under each individual topic m subtopic are presented orderly first author, completed year, number of lines, sheet, size, and accession number. Then, brief annotation is presented too. As an example, two treatises are selected and presented together with their direction for dosage.

1. khve" chon' lyhok' thum" kyam"" (ရွေးဆောင်လျှောက်ထုံးကျမ်း)

Mss. Description: The author is Saya Myat Htun, year of completion (1113), Myin Net Pay, 80 pages, 9 lines, 50x6 cm. ucl 4489.

Mss. Description: ကျမ်းပြုသူ ဆရာမြတ်ထွန်း၊ ကျမ်းပြီးနှစ်(၁၁၃၃)၊ မျဉ်းနက်ပေ၊ ချီငုံ (က-ယီ)၊ ငြီးရေး၊ ၅၀x၆ စင်တီ၊ တပစ ၄၄၈၉။

Annotation: မီးယပ်ရောဂါကိုယ်ဝန်ဆောင်တို့ဖြစ်တတ်သောရောဂါ၊ မီးဖွားပြီးဖြစ်တတ်သောရောဂါ၊ ကလေးသူငယ်တွင်ဖြစ်တတ်သော ရောဂါများ၏ဆေးကုသနည်းများရေးသားထားပါသည်။ထို့ပြင် လိမ်းဆေးနည်း၊ လိပ်ခေါင်း ဂရင်ဂျီနာဆေး၊ ဒူနာ၊ သမင်ဖြူ၊ သမင်ရက်နာဆေးနည်း၊အနာပေါက်ဆေးနည်း၊ ကျောက်ရောဂါကုနည်း၊ ဒူလာပါဒရက် ထုံကျင် ကိုက်ခဲနာ ကုနည်း၊ ကိုယ်တစ်ခြမ်းသောရောဂါ၊ ဆီးချုပ် ဝမ်းချုပ်ရောဂါ၊ ဝမ်းဖောဝမ်း ရောင်၊ ဆီးပူဆီးအောင့်ရောဂါ စသည့်ရောဂါစုံ လကတွေ့ကုနည်း များ ပါဝင်ပါသည်။

Annotation: The medicinal treatment for Gynaecological disorder, Perinatal disease , Paediatric diseases are written . Moreover, prescriptifor ointment, medicine for Piles, prescription for *Duna*, Vitolgo, Furuncle, Small pox, Arthritis, Aches, Paraplagia, Retention of Urine, Constipation, Diarrhoea, and Urinary are written too.

ပဋိသန္ဓေရှိလျက် သွေးဆင်းခြင်း

ဆေးနည်း - မိဿလင်း၊ ငရုပ်ကောင်း၊ ပိတ်ချင်း၊ ဥသျှစ်ရွက်၊ ဆောင်းမေးခါး၊ ဒန့်သလွန်မြစ်၊ စမုံနက် အမှန်ကြိတ်ပြီး ပျားရည်နှင့် စားရပါမည်။

ကျောက်ရောဂါ

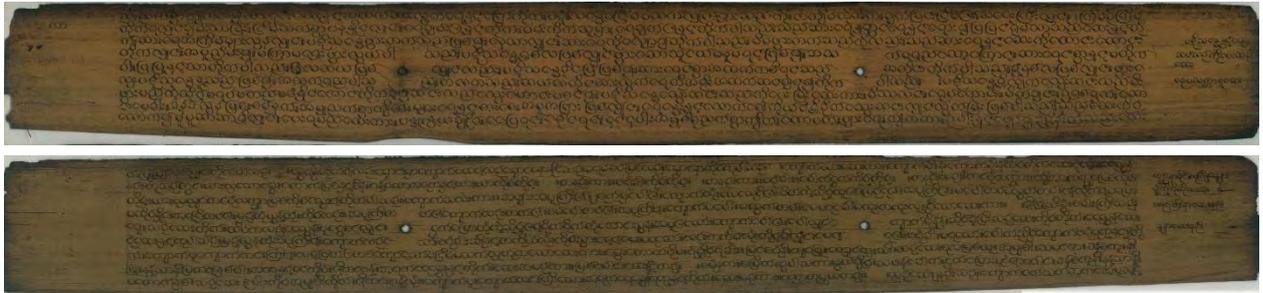
ဆေးနည်း - ဇီးဖြူသီးအခွံနှင့် စပါးကြီးသည်းခြေကို သောက်ပေးရမည်။ ဖရုံခါး သီးသို့မဟုတ်ကျောက်ဖရုံသီးဖြင့်တစ်ကိုယ်လုံးကို ပွတ်တိုက် ပေးရမည်။

Menorrhagia during pregnancy

Directions for dosage-Powders of Wild ginger, black pepper, long pepper, beal fruit leaves, Christmas rose , horseradish root and black cumin .Then, it must be taken orally with honey.

Small Pox

Directions for dosage- Drink the mixture of skin of Eastern Gooseberry and Boa bile. Brush whole body with Bitter Apple or White Pumpkin.

2. Chanavuati che" kyam"(First and second volumes) (ဆနုတိဆေးကျမ်း၊ ပ- ဒုတွဲ)

MSS. Description Year of copying Pay (1227),Myin Ni Pay,152 pages, 8 lines, 50x5 cm. ucl 5009.

Mss. Description: ပေကူးနှစ် ၁၂၂၇၊ မျဉ်းနီပေ၊ ၆^၇ ငုံ (ဉာ-တိ) + (နီ-ပိ)၊ နံးရေး၊ ၅၀x၅ စင်တီ၊ တပေ ၅၀၀၉။

Annotation: သွေး၊ လေ၊ သလိပ်၊ နှလုံးနှင့်ယှဉ်၍ ဖြစ်သောရောဂါ၊ ဓါတ် (၄)ပါးနှင့်ယှဉ်၍ဖြစ်သော ရောဂါလက္ခဏာများနှင့် ကုထုံးဆေးနည်းများ ဖြစ်သည်။ ဝက်ရူးနာအမျိုးမျိုး၊ ခွဲသလိပ်နာအမျိုးမျိုး၊ အနာ

အဖုဝမ်းကျနာ၊ဝဲနာ၊ချောင်းဆိုး၊ သွားဖုံးနာ၊ နားရောဂါ . . . စသည်
ရောဂါတို့အတွက် ကုနည်းများပါဝင်ပါသည်။

Annotation:

It states the symptoms of disease connected with blood, wind, phlegm and heart and Four elements together with therapy and medicine formulae for them. It also includes the medicinal treatment of various epilepsy, phlegm diseases, sores, diarrhoea, scabies , coughing, gum pain, otitis ,etc.

သွေးပုတ်ချောင်းဆိုးနာ

ဆေးနည်း -

သစ်စိမ့်၊ရုရှား၊သဖန်းခါး၊နွယ်ချို၊ပတ်ကော၊လင်းလေငြုတ်၊ ညက်စွာ
ကြိတ် ဝါဂွမ်းနှင့်ငုံ၊ တစ်စိမ့် အရေကိုမြိပြီး၊ ဝဿဝရေများများ
ထည့်၍ ဝမ်းနှုတ်ပါ။

ရွဲသလိပ်နာ

ဆေးနည်း -

ဇာတိပွိုလ်၊ကွမ်းရိုးနီ၊ချင်းခြောက်၊ဒုတ္တာ၊သကာစသည်တို့ကို ညက်
စွာကြိတ်၍ စားရပါမည်။

သွေးပုတ်ချောင်းဆိုး

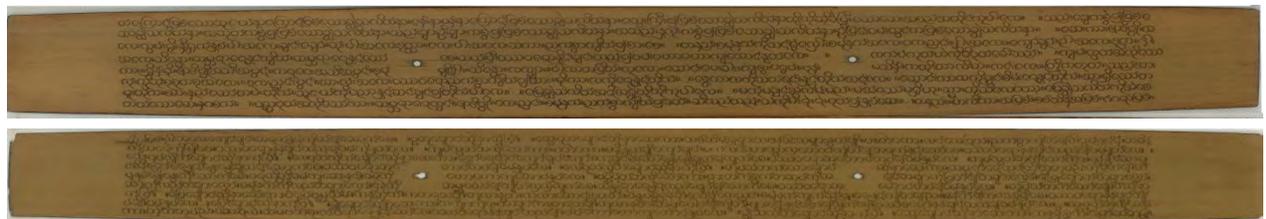
Directions for dosage-

Crash well the bastard myrobalan ,Sheshar,fig,loquorice , grater galangal, sweet flag and soak it with cotton and keep it in the mouth. Then take purgative with more wa thar wa yaw.

Phlegm Disease

Directions for dosage-

Take orally the powders of nutmeg, betal, dry ginger, (copper sulphate) blue stone and brown slab-sugar.

3. Jivaka lyhok‘ thum” che” kyam“” (ဇီဝကာလျှောက်ထုံးဆေးကျမ်း)

Mss. Description

The author is Saya Ziwaka, Year of copying Pay (1200), Myin Phyu Pay.22 pages, 9 lines, 51x6 cm, ucl 139188

Mss. Description:

ကျမ်းပြုသူ ဆရာဇီဝကာ၊ ပေကူးနှစ် ၁၂၀၀၊ မျဉ်းဖြူပေ၊ ၁၁ (က-
ကံ)၊ ဇွဲးရေး၊ ၅၅x၆ စင်တီ၊ တပစ ၁၃၉၁၈၈။

Annotation: ရောဂါဖြစ်ရခြင်း အကြောင်းအရင်း၊ ရောဂါလက္ခဏာများ၊ ရောဂါ အလိုက် ဆေးပေးနည်း၊ ဆေးဖော်နည်းတို့ကို ရေးသားပါဝင်သည်။ ဖျားနာခြင်း၊လေနာ၊ မကွေရ၊ ချွဲသလိပ်နာ၊ သွားနာ၊ အမြစ်ရို သောအနာ၊ သွေးကိုမှီ၍ ဖြစ်သောအနာ . . . စသည်ရောဂါ များပါဝင်သည်။ လူသားတစ်ဦးဖြစ်စဉ် (၁ လမှ ၁၀ လအထိ) ကို ဖော်ပြထားပါသည်။

Annotation: It is written, main causes of diseases, symptoms of diseases, directions for respective diseases, and medicinal formulae. Among the diseases written in this *Kyan* are fevers, gastritis, thrush, hlegm- diseases ,tooth ache, invasive tumor, diseases related to blood, etc. It also presents the human embryonic life between one month and ten month.

ဝမ်းပြည့်၊ လေထိုး၊ ရောင်းဆိုး၊ ခံတွင်းပျက်၊ ခြေလက်ထုံကျင်

ဆေးနည်း - မိဝတ်၊ လေးညှင်း၊ ကြိကကုတ်(၃)ပါးအညီအမျှ ထည့်ကြိတ် ပါ။
နေ./ည ၂ နာရီတွင် ရေနွေးနှင့် ၂ ကြိမ်တိုက်ပါ။

ပန်းနာ

ဆေးနည်း - နံသာနီ၊ နံသာဖြူ၊ လက်ထုတ်ကြီး၊ ကြံ့သွေး (၄)မျိုးကို ရေနှင့် သွေး၍ သောက်ပါ။

Indigestion, abdominal colic, cough, anorexia, numbness and tingling

Direction for dosage- Mix Indian Atees, Clove and three *trikatote* (Cayenne pepper + Long pepper + Ginger) equally, then crash them. Take it with warm water twice a day at two O'clock am, and pm .

Asthma

Direction for dosage- Ground *Pterocarpus santalialis* linn, *Santalun album* linn, Bitter oleander and Blood of Rhnos with water , then take it orally.

4. **Paṭisaneddh ku thum" kyam"** (ပဋိသန္ဓေကုထုံးကျမ်း)

Mss. Description: Year of copying Pay (1268), Myin Phyu Pay, 46 pages, 11 lines, 27x8 cm. ucl 105652.

Mss. Description: ပေကူးနှစ် ၁၂၆၈၊ မျဉ်းဖြူပေ၊ ဘီ ၁၁ (က-ခံ)၊ ၁၁းရေး၊ ၂၇x၈ စင်တီ၊ တပစ ၁၀၅၆၅၂။

Annotation: ကိုယ်ဝန်ဆောင်အမျိုးသမီးများ၊ သားဖွားအံ့ဆဲဆဲတွင် နာမကျန်း ဖြစ်ပါကပြုစောင့်ရှောက်ရန်နည်းလမ်းများ၊ တိုက်ကျွေးရမည့် ဆေးဝါးများ၊ သားဖွားပြီးနောက် သားငယ်ကိုပြုစောင့်ရှောက်ရန်နှင့် မိခင်အား တိုက်ကျွေးရမည့် ဆေးနှင့်အစာ အာဟာရများပါရှိ ပါသည်။

Annotation: It is written the methods of health care and treatment medicines for pregnant women if they are sick near delivery . The courses of health caring for the baby and mother after birth are also written on this Pay together with treatment medicines and suitable food and nutrients.

မိခင် မီးတွင်း၌သွေးလွန်သော်၊ သွေးမြောက်သော်၊ သွေးအားကြီးလွန်သော်

ဆေးနည်း - ဇီးဖြူသီးခြောက်ကို အမှုန့်ပြု၍ တစ်မတ်သားခန့် ရေအေးနှင့် တိုက်ပါ။

ပဋိသန္ဓေရှိလျက် မီးယပ် သွေးဆင်းသော်၊ မီးဖွားမည့်သူကဲ့သို့ မခံနိုင်အောင်ကိုက်ခဲ၍ သွေးဆင်းသော်

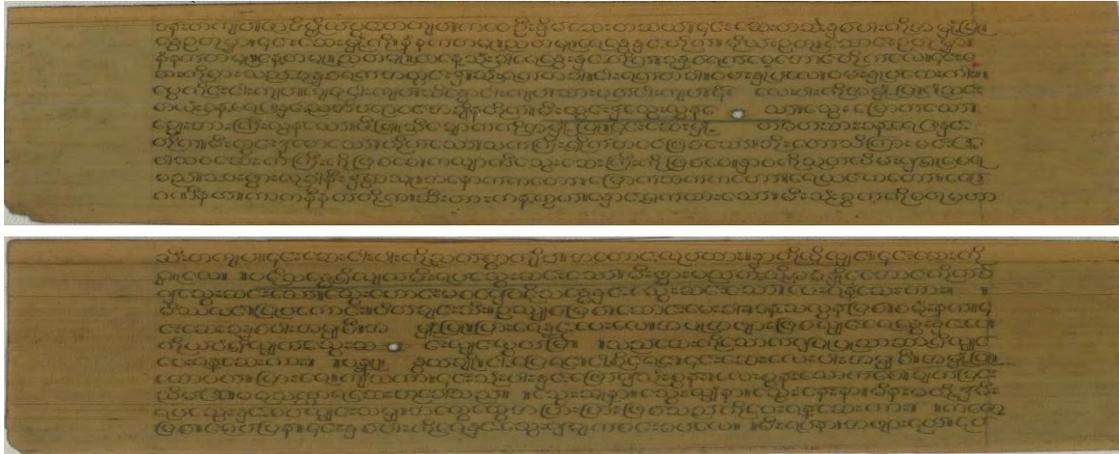
ဆေးနည်း - မိဿလင်၊ ငြုပ်ကောင်း၊ ပိတ်ချင်းသီး၊ ဥသျှင်မြစ်၊ ဆောင်းမေးခါး၊ ဒန့်သလွန်မြစ်၊ စမုံနက်၊ ၎င်း (၇)မျိုးကို အမှုန့် အမှုန့်ပြု၍ ပျားရည်နှင့် တိုက်ပါ။ ဖျားလျှင် ရေနွေးနှင့်တိုက်ပါ။

Puerperal Haemorrhage , Effusion of blood , Puerperial pyrexia

Directions for dosage: Take orally (4.15) grams of dry Eastern Gooseberry with water.

Menstruation during Pregnancy, Having great pain as though deliverance

Directions for dosage: Mix seven items of Wild ginger, Black Pepper, Long Pepper, root of Beal fruit, Christmas rose, Horseradish root and Black cumin equally then crash them and take orally with honey. If there is fever take it with warm water.

5. Paṭisaneddh taññ‘ puṃ pra lakñā (ပဋိသန္ဓေတည်ပုံပြုလင်္ကာ)

Mss. Description: Myin Phyu Pay, 10 pages, 10 lines, 52x7cm. ucl 105649

Mss. Description: မျဉ်းဖြူပေ၊ ရှံ (က-က)၊ ဘဏ်းရေး၊ ၅၂x၇ စင်တီ၊ တပစ ၁၀၅၆၄၉။

Annotation: မိခင်ဝမ်းတွင်း ပဋိသန္ဓေတည်သည်မှစ၍ ပဋိသန္ဓေရှိသူတွင် တေဇော၊ဝါယော၊ အာပေါ၊ ပထဝီ၊ အာကာသဓါတ် စသည့် ဓါတ်(၅) ပါးလွန်ကဲခြင်း၊အားကြီးခြင်း၊ ယုတ်လျော့ခြင်း၊ ဓါတ်ကျိုးခြင်း၊ ပျက်ခြင်းတို့ကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသော လက္ခဏာများနှင့် ဓါတ်ငုတ် လျှင်ပေးရမည့် အာဟာရ ဓါတ်များ အကြောင်းပါသည်။

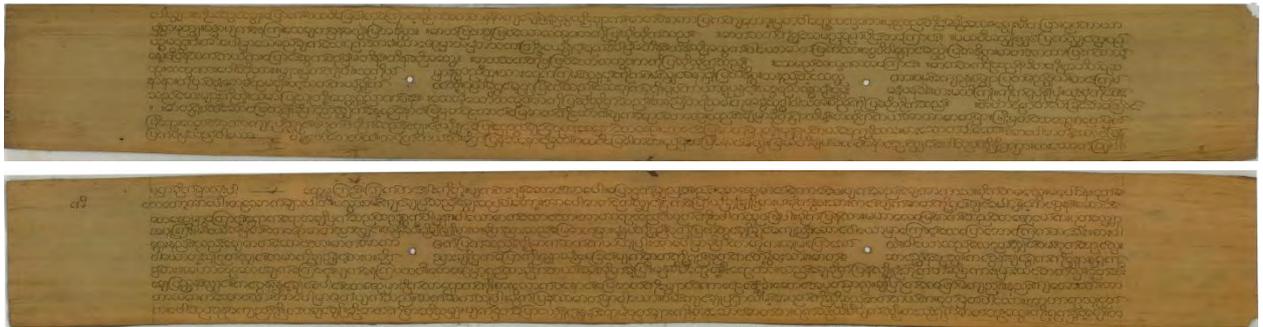
Annotation: This Parabaik expresses Conception and symptoms of a pregnant woman due to the disorder of five elements, Earth element, Water element, Wind element, Fire element and Space element . It also expresses the nutrient to be given when any kind of element is absorbed.

ဥပမာ - အာကာသဓါတ်ငုတ်လျှင်ဇီးယို၊ရှောက်ချဉ်ရေးပထဝီဓါတ်ငုတ် လျှင် နို့ဂဏှာသောက်၊အာပေါဓါတ်ငုတ်လျှင် ငှက်ပျောယိုချိုချို၊ တေဇော ဓါတ်ငုတ်လျှင်အုန်းသီးယို၊ ကြက်ဟင်းခါးသီး၊ ဝါယောဓါတ် ငုတ်

လျှင် ကင်ပွန်းချဉ် ရွက်နှင့် နွားသားကို ဖုတ်၍လည်းကောင်း၊ ကင်
၍ လည်းကောင်း စားပေးရပါမည်။

Example-

If Space element is absorbed the diet to be given are plum jam, and lemonade. If earth element is absorbed the diet to be given are milk, water element banana jam, fire element coconut jam and bitter gourd, wind element soap acacia and beef roast.

6. Bindao rogā nidān'' kyam'' nhañ'' charā jīvaka lyhok' thum''
(ပိန္နဲရောဂါနိဒါန်းကျမ်းနှင့် ဆရာဇိဝကလျှောက်ထုံး)

Mss, Description : Year of writing-1245, Myin Phyu Pay. 28 pages,10 lines, 49x6cm, ucl 169999.

Mss. Description: ကျမ်းပြုနှစ် ၁၂၄၅၊ မျဉ်းဖြူပေ ၁၂ (က-ခါ)၊ ဝမ်းရေ၊ ၄၉x၆ စင်တီ၊ တပစ ၁၆၉၉၉။

Annotation: သည်းခြေနာ၊ လေနာ ၊သလိပ်နာတို့ကြောင့်ဖြစ်သော လက္ခဏာများနှင့် ကုထုံးဆေးနည်းများ၊ ဓါတ်လေးပါး အခြေခံ၍ ဖြစ်ပေါ်သော အနာရောဂါ လက္ခဏာနှင့် အိပ်မပျော်စား မဝင်ရောဂါ၊ နှာစေးချောင်းဆိုး၊ မီးယပ်ဖျား၊ မန်းဖျား၊ ငန်းဖျား စသည့် ရောဂါများအတွက် ကုထုံးဆေးနည်းများကို ရေးသား ထားပါသည်။

Annotation: It describes the symptoms, therapy and medicine formulae of sickness caused by biliary disease, gastritis, and phlegm disease. It also elaborates the symptoms of diseases due to the four elements, and therapy and medicine formulae for diseases of insomnia and loss of appetite, coryza, gynaecological disease, wound infection, septicaemia.

သလိပ်နာရောဂါ

ဆေးနည်း - ခွေးတောက်၊ ဇောင်းယား၊ ကြက်ဟင်းခါးနှင့်ကြက်သား၊ ပိန်းမြစ်၊
ဖရုံသီး၊ သပြေသီး စားပေးရမည်။

သလိပ်ခြောက်

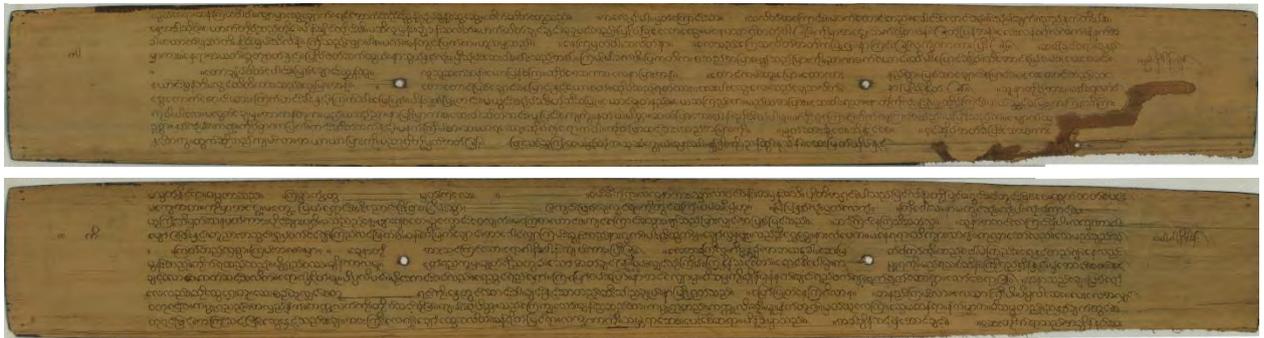
ဆေးနည်း - သံပုရာဆေးပေးရသည်။

Phlegm Disease

Directions for dosage- Take sneeze wort, carombola, bitter gourd, chicken, taro, pumpkin, water dillenia .

Dry Phlegm Disease

Directions for dosage- Give lime medicine

7. Bindao sāra che" kyam" (ဝိဇ္ဇောသာရဆေးကျမ်း)

Mss. Description: Myin Phyu Pay.58 pages, 8 lines, 23x5 cm, ucl 6300

Mss. Description: မျဉ်းဖြူပေ၊ ၅၅ ရှိ (က-၇)၊ ဇံရေး၊ ၂၃x၅ စင်တီ၊ တပစ ၆၃၀၀။

Annotation: ဤဆေးကျမ်းတွင် မျက်စဉ်းဆေး၊ ဖျားနာဆေး၊ လေနာဆေး၊ မိန်းမတို့ဓမ္မတာမမှန်လျှင် ဆေးပဋိသန္ဓေငြိမ်ဆေး၊ မီးယပ်ဝမ်းဆင်းဆေး၊ သူငယ်နာဝမ်းကျဆေး၊ ဂရင်ဂျီနာဆေး စသည့် ရောဂါစုံဆေးနည်းများကိုပြထားသည်။ဆေးမြီးတိုကျမ်းအမျိုးအစား မျှသာဖြစ်သည်။

Annotation: In this Myanmar Herbal Pharmacopoeia, it states eye drop, medicines for fever ,abdominal colic, regulates menstrual cycle, conception, fistula in ano. It is only a kind of folk medicine.

ကိုယ်ဝန်ရှိသောမိခင် ဝမ်းကိုက်၊ ဝမ်းချုပ်၊ ဆီးချုပ်၊ လေချုပ်

ဆေးနည်း - ကြာမျိုး ၅ ပါး၊ ကုံကော်ဝတ်ဆံ၊ မြတ်လေးပွင့်၊ ကြာစွယ်၊ ကြာသီး၊
အမှုန့်ကြိတ်၍ ရေကျက်အေးနှင့်တိုက်ပါ။

သူငယ်ဝမ်းပူ၊ ပျို့အန်၊ ကြိုထိုး

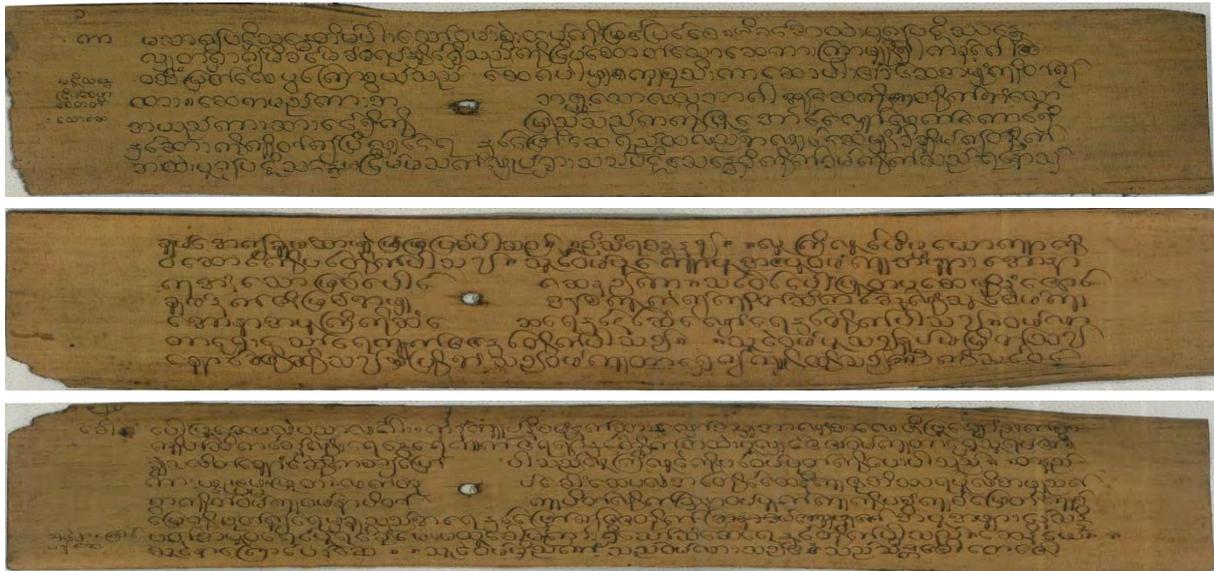
ဆေးနည်း - သင်းဝင်ပေါက်ဖြူ၊ ဆေးပုလဲ၊ ပညာလင်္ကာ၊ ကန့်ကျပ်နီ၊
စမုံနက်၊ ဆားလျှော်အညီအမျှနှင့်ဖိဖြူခြောက်တို့ကို ညက်စွာ
ကြိတ်ပြီးဖိကင်းခန့်လုံး၊ ရေနွေး၊ ရေကျက်အေး နှင့်တိုက်ရ သည်။

Dysentery, ischuria and constipation, during pregnancy

Directions for dosage- Take orally crashed powder of five kinds of lotus, cobra's saffron pollen, Spanish jamine, lotus root, fruit of citrine tree with pure water.

Infant with swollen belly, vomiting , Hicough

Directions for dosage- Mixed Indian beech, Indian gentian, pyin nyar lin kar, rose coloured lead wort, black cumin and common salt equally and dried eastern Gooseberry and crash well then take orally with cold water or warm water.

8. Mui" nai Ikkhaṇā ku thum" kyam" (မိုးနဲလက္ခဏာကုထုံးကျမ်း)

Mss. Description: The author is Moe ne sayagi, Myin Phyu Pay, 16 pages, 9 lines,
49x6cm , ucl 8351

Mss. Description:	ကျမ်းပြုသူ မိုးနဲဆရာကြီး၊ မျဉ်းဖြူပေ၊ ဓံ (က-ကဲ)၊ ဇွဲးရေး၊ ၄၉၂၆ စင်တီ၊ တပစ ၈၃၅၁။
Annotation:	ပထဝီ၊ တေဇော၊ ဝါယော၊ အာကာသဓါတ် စသည့် ဓါတ်ကြီး ငါးပါးကိုအခြေခံ၍ဖြစ်တတ်သောရောဂါလက္ခဏာများ ပါရှိပြီး၊ သွေးပျက်သော အနာ၊ အထက်သို့ ဆန်တက်သော သွေးနာ၊ လေနာ၊ချောင်းခြောက်စွဲသောအနာ၊ အစာမကြေသော အနာ ရောဂါ၊ သွေးသွန်ရောဂါ၊ ချွေးမထွက်သောရောဂါ၊ သည်းခြေ နာရောဂါ၊ စသည့်ရောဂါများအတွက် အသီးအရွက်၊ သား၊ ငါးတို့၏ ဓါတ်အကျိုးအပြစ် စသည်တို့ကို ပါဠိမြန်မာ ပြန်၍ ရေးသားထားသည်။
Annotation:	It contains symptoms of diseases depend on the five elements, earth element, fire element, water element, wind element and space element. It also contains Myanmar translation from Pali about the advantages and disadvantages of vegetables , meat and fish for the (သွေးပျက်သောအနာ၊အစာမကြေသောအနာရောဂါ၊ သွေးသွန်ရောဂါ၊ချွေးမထွက်သောရောဂါ၊သည်း ခြေနာရောဂါ။)
ဥပမာ -	ဖရဲသီး-အပူကြောင့်ဖြစ်သော အနာရောဂါပျောက်စေသည်။ သင်္ဘောသီး- အစာကြေစေသည်။ အုန်းသီး- ဖောရောင်ခြင်း ကိုကြေစေသည်။ကြက်ဟင်းခါးရွက်-ခြေလက်လိမ်ကွေးခြင်း၊ ဦးခေါင်းခဲခြင်းကိုငြိမ်းစေသည်။ တောရှောက်ရွက်-လေ၊ အစာ ကြေခြင်း၊ သမင်သား-သလိပ်နာနှင့် ဝမ်းထဲရှိအနာကို ငြိမ်းစေ သည်။
Example-	Water-melon- It cures the diseases due to the fire element. Papaya-it is very digestive. Coconut- it cures edema. Leaves of bitter gourd- it cures lame and headache. Leaves of Citrus lemonier is good for digestive. Deer meat cures phlegm disease and abdominal diseases.

9. Sabhāva dhamma che" cā (သဘာဝဓမ္မဆေးစာ)

Mss. Description: Myin Net Pay , 164 pages,8 lines, 25x6 cm . ucl 16998

Mss. Description: မျဉ်းနက်ပေ၊ ၆^၇ ၁ဝံ (က-ခေတ်)၊ စံးရေး၊ ၂၅x၆ စင်တီ၊ တပစ ၁၆၉၉၈။

Annotation: ဥတုသုံးပါး၊ လူ့အသက်အရွယ်အပိုင်းအခြား၊ အရပ်ဒေသနှင့် အချိန်ကာလအပေါ် မူတည်၍ ဖြစ်တတ်သော အဖျားရောဂါ အမျိုးမျိုး ဝမ်းပျက်၊ ဝမ်းဖော၊ ဒူးလာ၊ ချောင်းနာ၊ ဆီးရောဂါ အမျိုးမျိုးခြေပူနာ၊ လည်ချောင်းနာ၊ နှာခေါင်းသွေးထွက်၊ သွေးအန်၊ နှင်းခုစသည့် ရောဂါတို့၏ ရောဂါလက္ခဏာနှင့် ကုထုံး ဆေးနည်းများ ရေးသားထားပါသည်။

Annotation: It states symptoms and therapy and prescription for the disease, various kinds of fever, diarrhoea, gout, cough, uremia, sore throat, epistaxis, diathesis, eczema, caused depending on the three seasons, age, regions, time and during.

ဆေးဝန်းအဖျားသလိပ်ပြတက်ဖျားလက္ခဏာ

မအိပ်၊ မူးတူးမိုင်တိုင်ရှိသည်။ ဆာလောင်သည်၊ ရေငတ်၊ ခေါင်းကိုက်၊ အာခံတွင်းခြောက်၊ ကိုယ်တုန်ရိုက်၊ ယိုအန်၊ ကြက်သီးထ၊ အရိုးဆက် တိုင်နာ၊ သန်းသည်။

ဆေးနည်း - ကြစုသီး၊ ပိတ်ချင်းသီး၊ ဆားခဲ (၃) မျိုးအမျှ ညက်အောင် ကြိတ်ပြီး နွေကာလဖြစ်လျှင် မန်ကျည်းမှည့်ရည်နှင့် ဖျော်၍ မွန်းတည့်

ချိန်တိုက်ပါ။ မိုးကာလဖြစ်လျှင် ဤဆေးကို ရှောက် ရည်နှင့်ဖျော်၍
ညဉ့်ဦးယံ တိုက်ပေး ရပါမည်။

Symptoms of Dwaywun thalake pya tat fever

Lack of sleep, giddiness, hungry, thirsty, headache, dry mouth, shaking, vomiting, pain in bone, yawning.

Directions for dosage- Mix three items Terminalia, long pepper and solid salt equally and crush then, take with ripe tamarind at noon if it is in summer. If it is in rainy season, take with citrus at night.

10. Samā" to' ta kyip' nhac' pā" ku thum" (သမားတော်တကျိပ်နှစ်ပါးကုထုံး)

Mss. Description: မျဉ်းနက်ပေ၊ ချီ ၊ ဇုံ (က-ယော)၊ ဘမ်းရေး၊ ၄၉x၆ စင်တီ၊ တပစ ၄၅၀၂။

Annotation: ရှေးဆရာကြီးအဆက်ဆက်တို့၏ မီးယပ်ရောဂါအမျိုးမျိုး၊ သူငယ်နာရောဂါအမျိုးမျိုး၊ သမင်နီကွက်၊ ထုံနာစွဲ၊ ကျားကိုက် ၍ အနာဖြစ်သော၊ နှုတ်ခမ်းကျိတ်အနာ၊ လိပ်ခေါင်းရောဂါ စသည့် ရောဂါတို့၏ ဆေးပေးပုံ များကို ရေးသားထားပါသည်။

Mss. Description: Myin Net Pay, 90 pages, 10 lines, 49x6cm , ucl 4502

Annotation: Description of Traditional physicians' about diseases incident to women, various kinds of child's diseases, red spotted skin disease, numbness, wound caused by tiger attack, and pile with prescription .

သားဖွားမီးယပ်နာ

ဆေးနည်း - ကြိတ်မှန်ရွက်၊ မန်ကျည်းမှည့် ဆုတ်၍ ဆား ၂၅၊ ငြုပ်ကောင်း ၁၊ ရေတစ်ပြည်နှင့် (၃) ခွက် (၁)ခွက်ကြို၍ သောက်ရပါမည်။

လိပ်ခေါင်းရောဂါ

ဆေးနည်း- စိန္တပေါ်ကို ထန်းလျက်နှင့် ကြိတ်၍စားခြင်းနှင့် ချဉ်ပေါင်ဖြူနှင့် ကျွဲသား ချက်စားခြင်းတို့ ပြုလုပ်ရပါမည်။ လိပ်ခေါင်းကိုလည်း ချဉ်ပေါင်ရွက်ကို ကြိတ်၍သိပ်သွင်းပေးရပါမည်။

Diseases incident to women

Directions for dosage- Boil dye weed, ripen tamarind, salt and pepper with two liters of water till 1/3 left , then take it orally.

11. Sū nya' nā ku che" kyam" (သူငယ်နာကုဆေးကျမ်း)

MSS. Description: Myin Phyu Pay, 18 pages, 8 lines, 21x6 cm , ucl 137028

Mss. Description: မျဉ်းဖြူပေ၊ ၉ (က-ကော)၊ နံးရေး၊ ၂၁x၆ စင်တီ၊ တပစ ၁၃၇၀၂၈။

Annotation: ကလေးသူငယ်တို့တွင်ဖြစ်တတ်သော ရောဂါလက္ခဏာများနှင့် အတက်ရောဂါ၊ ဝမ်းဖောဝမ်းရောင်ရောဂါ၊ ကျောပူ ခေါင်းပူ၊ နို့မစို့နိုင်ခြင်း၊ အစား မှား၍ ရင်ပြည့်ရင်ကယ်ဖြစ်ခြင်း စသည့် ရောဂါများအတွက် ဆေးဖော် နည်း၊ ဆေးအကျိုး သက်ရောက်ပုံကို လင်္ကာ၊ စကားပြေ (၂) မျိုးရေး၍ ရေးသားထားသည်။

Annotation: It expressed pharmacological method and effect of drucs, in two ways of presentation, prose and poems to cure child diseases and their symptoms, such as Convulsive, Diarrhoea, Small fever, unable to have nutrients and indigestion.

သူငယ်တက်ရောဂါ

ဆေးနည်း - ဆေးဒါန်း၊ ဆိတ်ဖူး၊ လင်းနေ၊ မုန်ညှင်းစေ့၊ ရှိန်းရို၊ ပဒဲကော
မျှစွာရောပြီး ကြိတ်ပါ။ နေလှန်းပြီး ၎င်းဆေးကို ရေနင့်ဖျော်၍
မျက်စိထဲ ဝင်အောင် လက်နင့်တောက်ပါ။

နို့မစို့နိုင် (ရင်ပြည့်ရင်ကျောတင်း)

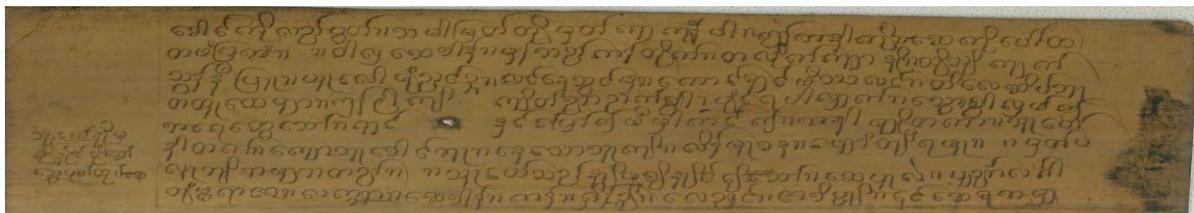
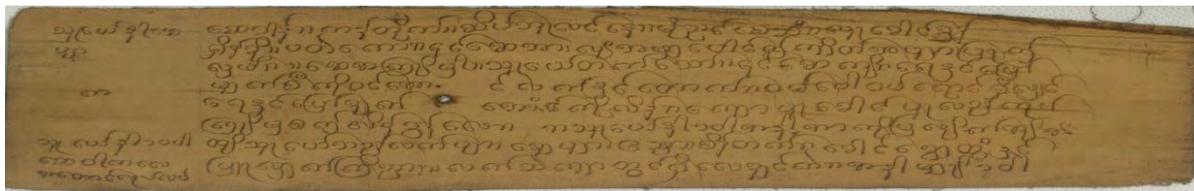
ဆေးနည်း- ဆေးပုလဲ၊ ပညာလင်္ကာ၊ ဘုမ္မရာဇာ၊ လက်ချား၊ ဆေးဒန်း၊ ကန့်၊
ရှိန်းရို၊ လေးညှင်း၊ ဇာတိပွိုလ် ညက်စွာကြိတ်၍ လိမ်း/တိုက်ပါ။

Seizures in children

Direction for dosage- Crash yellow orpiment, kenforia, sweet flag, mustard seed,
asafetida, galangal, then dried in the Sun. Mixed with water and
toss into the eye.

Unable to have nutriment

Direction for dosage- Crash Indian gentian, pyin nyar lin kar, serpent wood, borax,
sulpher, clove, and nut meg then apply or take orally.

Conclusion

Myanmar traditional medicine arises and exists associated with natural conditions such as woodland, soil and water of Myanmar environment together with traditional customs and thought, as the Myanmar saying "New myat thit pin say bat win" (Every vine, grass, and trees are medicated). Myanmar traditional medicines are manufactured from medicated roots, herbaceous leaves, and flowers which are grown naturally in Myanmar soil. As they have no side effects and effectively cure, they have been used for ages.

The formulas and treaties of medicines of Myanmar traditional medicines were documented on pay, parabaik, mhin sar, stone inscriptions and printed media.

So, we should not be satisfied with the present status of Myanmar traditional medicine. The research should be done along with the modern method of pharmaceutical production to promote the role and its application for the people by keeping abreast with modern medicine.

To do so, it should be revive the treatise of traditional medicine, therapy, and Myanmar herbal pharmacopoeia in addition to the research and renewal .

With the aim of reviving the tremendously effective traditional medicine and therapy, the paper attempts to present some diseases from Myanmar traditional medicinal treatises documented on Pay and Parabaik. Those disease may be gynaecotogical disorder, fever, small pox, gout, diarrhea, convulsion, urinary, paralytic stroke, and so on.

Today, Myanmar traditional medicines become widespread not only in Myanmar but also in internationality. The development of Myanmar traditional medicine has its momentum. This paper will provide somewhat help to develop more effective traditional medicine to heal some peculiar diseases arises in modern day.

Reference:

1. Aye Kyaw, Maung. *Mran' mānuin' ṅaṃ n* anok' tuiṅ" che" pañṅā cācucārṅ"*. Diploma paper, University of Yangon, Department of Library and Information Studies, 1975.
2. Hla Kyi, Ma. *Mran' mā' che" kyam" myā" cācucārṅ" (puṃ nhip' cā 'aup' myā"1886-1972)*. Diploma paper, University of Yangon, Department of Library and Information Studies, 1973.
3. Jīvaka lyhok' thum" che" kyam". Yangon: Carirāmā cā puṃ nhip' tuik', 1271.
4. *Khve" choṅ' Charā Krī" lyhok' thum" che" kyam"*. Yangon: Haṃ sā va tī satī" cā tuik', 1910.
5. Kyaw Tint Swe. *Tuiṅ" raṅ" che" vā" ku thum" rogā 'abhidhān'*. Yangon: Ci' kū" khyui khyui, 2009.
6. *Mran' mā' che" vā" pñ' myā"*. Yangon: Lay' yā cuik' pyui" re" ko' pui re" rahṅ", 1980.
7. Mya Nyunt, Maung. *Mran' mā' che" kyam" myā" cācucārṅ"*. Diploma paper, University of Yangon, Department of Library and Information Studies, 1973.
8. Myanmar – English Dictionary, 2nd ed. Yangon: Mran' mā cā 'aphvai' ū" cī" Ṭhāna, 2008.
9. *Nahc' poṅ" (200) Mran' mā' che" pañṅā*. Yangon: Takon" cāpe, 1971.
10. Nargathayna Biwontha, Ashin. *Puṃpar che" 'abhidhān', Vol. I*. Yangon: Maṅgalā puṃ nhip' tuik', 1969.

11. (96) *pā" rogā chui saññ' mhā in Tuiñ"" rañ"" che" paññā Magazine*. Yangon: Tuiñ"" rañ"" che" paññā ū" cī" Ṭhāna, Tuiñ"" rañ"" che" paññā cā pe phavm' phrui" re" ko' matī, 2003.
12. *Pe cā kyam "" kā Mran 'mā' che" paññā*. Yangon: Sāsana to' thvan"" kā" prn' 'pvā" re" ū" cī" Ṭhāna, 2003.
13. San Khin, U. *Che" vā" nahñ' 'asum" vañ' so 'apañ' myā"*. Yangon: The student Press, 1970.
14. Yin Nwe, Maung. *'Asak' rahññ' che" phak' vañ' navy' mark' sac'pañ'""*. Yangon: ku ṇḍa ka, 1979.